

หลักการบริหารของศูนย์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต Administrative Principles of Learning Center to Promote Lifelong Learning

เมธชนนท์ ประจบลาภ^{1*}

Metchanon Prajuablap^{1*}

Received : March 30, 2023; Revised : July 22, 2023; Accepted : July 22, 2023

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอหลักการบริหารศูนย์การเรียนรู้ ในฐานะที่ศูนย์การเรียนรู้เป็นสถานศึกษาตามกฎหมาย ซึ่งจัดการศึกษาโดยองค์กรที่ไม่ใช่ภาครัฐและเอกชน โดยเสนอหลักการบริหารที่มุ่งเน้นส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต อันเป็นหลักการจัดการศึกษาของประเทศ ด้วยการสังเคราะห์แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ร่วมกับ บทบาทของศูนย์การเรียนรู้กับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และประสบการณ์การบริหารศูนย์การเรียนรู้ของผู้เขียน สำหรับหลักการบริหารศูนย์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ควรประกอบด้วย (1) หลักผสมผสานระหว่างหลักการบริหารกับหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต (2) หลักการมีส่วนร่วม (3) หลักความยืดหยุ่น และ (4) หลักความเสมอภาค

คำสำคัญ (Keywords) : ศูนย์การเรียนรู้, การบริหาร, การเรียนรู้ตลอดชีวิต

Abstract

This article aims to present the principles of managing a Learning Center. Learning center is statutory educational establishments offers instruction through entities other than the public and private sectors. By combining the idea of lifelong

¹ผู้อำนวยการสถานศึกษา ศูนย์การเรียนรู้เซนต์ ยอห์นบอสโก; Saint John Bosco Learning Center, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : edu.ynet@gmail.com

Citation : Prajuablap, M. (2023). Administrative Principles of Learning Center to Promote Lifelong Learning.

Journal of Academic Surindra Rajabhat. 1(5) : 97-112; DOI : <https://doi.org/10.14456/jasru.2023.35>

learning with the role of the Learning Center for promotion of lifelong learning and the author's management experience with the Learning Center, administration principles that focus on promoting lifelong learning are proposed, which is the national education management principle. The four guiding concepts of learning center administration for lifelong learning are (1) a blend of administration and lifelong learning principles (2) participation (3) flexibility and (4) equality of opportunity.

Keywords : Learning Center, Administration, Lifelong Learning

บทนำ (Introduction)

ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่การจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน ทั้งการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย นั้น ประชาชนส่วนใหญ่มักเข้าใจว่าบทบาทหน้าที่การจัดการศึกษาเป็นของภาครัฐ และภาคเอกชน โดยสถาบันการศึกษาเอกชนเพียงอย่างเดียว การที่ประชาชนจะเข้าใจเช่นนั้นย่อมไม่แปลก เพราะตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาประชาชนส่วนมาก เข้าใช้บริการการศึกษาเฉพาะโรงเรียนของรัฐ และภาคเอกชนเป็นหลัก ในความเป็นจริง การจัดการศึกษาในประเทศไทย ไม่ได้มีเพียงภาครัฐ และภาคเอกชนเท่านั้นที่เป็นผู้จัดการศึกษา แต่มีหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ จัดการศึกษา ให้กับประชาชนพร้อมกับภาครัฐและเอกชนในรูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ด้วยเช่นกัน ได้แก่ องค์กรชุมชน องค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหากำไร องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และ สถาบันทางสังคมอื่น ซึ่งเป็นไปตามที่กฎหมายการศึกษาชาติ พ.ศ. 2542 บัญญัติไว้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563 ก : ออนไลน์) เจตนารมณ์สำคัญที่ให้หน่วยงานและองค์กรอื่นมีสิทธิจัดการศึกษาในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้ประชาชนโดยเฉพาะเด็ก เยาวชน วัยรุ่น วัยเรียน ที่มีจำนวนมากและมีความแตกต่างหลากหลาย โดยเฉพาะกลุ่มผู้ขาดโอกาส มีสิทธิเข้ารับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงเป็นธรรมนั่นเอง อย่างไรก็ตามไม่ว่าผู้ใดจะแสดงบทบาทการเป็นผู้จัดการศึกษา ย่อมต้องจัดการศึกษาให้เป็นไปตามหลักการที่กฎหมายบัญญัติไว้ คือ เป็นการศึกษาตลอดชีวิตของประชาชน

สาเหตุประการหนึ่งของการจัดการศึกษาในศูนย์การเรียนรู้โดยองค์กรชุมชน องค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหากำไร องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และ สถาบันทางสังคมอื่น

Citation : เมธชนนท์ ประจวบลาภ. (2566). หลักการบริหารของศูนย์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต. วารสารราชภัฏ

สุรินทร์วิชาการ. 1(5) : 97-112; DOI : <https://doi.org/10.14456/jasrru.2023.35>

ยังไม่แพร่หลายในสังคมเท่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่ศูนย์การเรียนเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เป็นผลมาจากทัศนคติของบุคลากรภาครัฐที่มีความเชื่อว่ารัฐควรเป็นผู้จัดการศึกษาเท่านั้น รวมถึงบุคลากรภาครัฐขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์การเรียน กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ไม่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์การเรียน และประการสำคัญ คือ ยังไม่มีงานวิชาการหรือการศึกษาวิจัยมาสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์การเรียนเช่นเดียวกับการศึกษาในระบบโรงเรียนปกติ (จินตนา สุจจันท์, 2554 : 67-69)

โดยปัจจุบันเริ่มมีองค์กรอื่นนอกจากรัฐและเอกชน ขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียน เพื่อให้บริการการศึกษาแก่กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่โดยเฉพาะกลุ่มผู้ขาดโอกาสเพิ่มมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการบริหารศูนย์การเรียนเป็นเรื่องใหม่ในสังคมที่ยังไม่ปรากฏแนวทาง แนวคิด หลักการ หรือทฤษฎีการบริหารงานที่สอดคล้องกับบริบทของศูนย์การเรียน บทความนี้ ผู้เขียนจึงขอนำเสนอแนวคิดการจัดการศึกษาขององค์กรอื่นนอกจากรัฐและเอกชนในรูปแบบของ “ศูนย์การเรียน” ร่วมกับบทบาทของศูนย์การเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตถือเป็นหลักการสำคัญในการจัดการศึกษาของประเทศ เพื่อให้สาธารณชนรู้จัก-เข้าใจศูนย์การเรียนและบทบาทของศูนย์เรียนมากยิ่งขึ้น รวมถึงเสนอหลักการบริหารศูนย์การเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับเป็นแนวทางให้ศูนย์เรียนที่จัดการศึกษาโดยองค์กรต่าง ๆ สามารถนำหลักการไปประยุกต์ใช้ในการบริหารของศูนย์เรียนให้สอดคล้องกับบริบทของตนเองต่อไป

ศูนย์การเรียน

สามัญทัศน์เกี่ยวกับศูนย์การเรียน

หากกล่าวถึงคำว่า “ศูนย์การเรียน” ในแวดวงของนักการศึกษา ครู อาจารย์ ก็พอจะตีความหมายของศูนย์เรียนในมิติของ “วิธีการสอนแบบศูนย์การเรียน” ที่มีลักษณะเป็นวิธีการสอน เน้นความสำคัญของผู้เรียนเป็นสำคัญและใช้เทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่ใช้สื่อประสมและกระบวนการกลุ่ม มีการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนแบบแหล่งวิทยาการให้ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก ซึ่งจัดไว้ในรูปของชุดการเรียนการสอน ผู้เรียนจะหาประสบการณ์เรียนรู้โดยประกอบกิจกรรมให้ครบทุกศูนย์ ภายใต้การดูแลของผู้สอน ซึ่งทำหน้าที่เป็น ผู้อำนวยการความสะดวก (ชาตรี เกิดธรรม, ม.ป.ป.) แต่ในบทความนี้ ผู้เขียนประสงค์จะนำเสนอ “ศูนย์การเรียน” ในมิติที่เป็นสถานศึกษาของสถาบันสังคมซึ่งนอกเหนือ

จากสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน โดยเป็นโครงสร้างองค์กรที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาเช่นเดียวกับโรงเรียน แต่มีการนำแนวคิดวิธีการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาเป็นแนวคิดจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในลักษณะของ “สถานศึกษา”

ตามกฎหมาย “ศูนย์การเรียนรู้” มีสถานภาพเป็น “สถานศึกษา” มีอำนาจและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา อธิบายสนับสนุนได้ด้วยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563ก : ออนไลน์) มาตรา 4 นิยามศัพท์ “สถานศึกษา” ไว้ว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือของเอกชนที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา และมาตรา 18 (3) การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดได้ในศูนย์การเรียนรู้เช่นเดียวกับการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนปกติ สำหรับการกำกับดูแล สนับสนุน และหนุนเสริมจากส่วนราชการ จะอยู่ภายใต้ความดูแลสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม ในข้อที่ 1 (5) ระบุหน้าที่ไว้ว่ามีหน้าที่พัฒนาการศึกษา ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และ สถาบันทางสังคมอื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563ข : ออนไลน์)

สรุปว่า ศูนย์การเรียนรู้ เป็นสถานศึกษาประเภทหนึ่งตามกฎหมาย มีอำนาจหน้าที่และวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกันกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนปกติ เป็นองค์กรทางการศึกษาที่มีลักษณะเป็นโครงสร้าง ส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ความเป็นมาของศูนย์การเรียนรู้

จากการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้รับการขนานนามว่าเป็น “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน” เพราะเกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ปรากฏในมาตรา 43 วางหลักการไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีโดยมีคุณภาพ และปราศจากการเรียกค่าใช้จ่าย รวมถึงต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชน กอปรกับมาตรา 81 วางหลักการว่า รัฐต้องจัดการศึกษาและสนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม รวมถึงต้องมีการตรากฎหมายการศึกษาแห่งชาติ (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, 2549) ต่อมา

รัฐบาลตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทของการจัดการศึกษา โดยกำหนดไว้ในมาตรา 8 ว่าต้องยึดหลักการศึกษาดลอดชีวิต พัฒนาสาระให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง รวมถึงให้สังคมมีส่วนร่วมจัดการศึกษา และมาตรา 12 นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครั้ว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และ สถาบันทางสังคม มีสิทธิในการจัดการศึกษาด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563ก : ออนไลน์) จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวที่มุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จึงนำไปสู่การออกกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข รูปแบบ และวิธีการจัดการศึกษาขององค์กรที่นอกเหนือจากรัฐและเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) ได้แก่

- 1) กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ. 2547
- 2) กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิของสถานประกอบการในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2547
- 3) กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2548
- 4) กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิของบุคคลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การเรียน พ.ศ. 2554
- 5) กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิขององค์กรวิชาชีพในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียน พ.ศ. 2554
- 6) กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิขององค์กรชุมชนและองค์กรเอกชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียน พ.ศ. 2555

จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 รวมถึงกฎกระทรวงฉบับต่าง ๆ ที่ออกตามความในกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ จึงเป็นที่มาของการจัดตั้งและรองรับให้สถาบันทางสังคมต่าง ๆ มีสิทธิจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกเหนือจากรัฐและเอกชนในศูนย์การเรียน โดยผู้เขียนมีความเห็นว่าวัตถุประสงค์สำคัญ คือ การให้บริการการศึกษาอย่างทั่วถึง ครอบคลุมทุกกลุ่มประชากร ทุกเพศ ทุกวัย และให้สถาบันสังคมอื่นมีส่วนร่วมจัดการศึกษาพร้อมกับรัฐและเอกชน อันก่อให้เกิดบริการสาธารณะที่มีความหลากหลายนั่นเอง สำหรับบทความฉบับนี้ ผู้เขียนมุ่งเน้นนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ

ศูนย์การเรียนรู้ ตามกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิขององค์กรชุมชนและองค์กรเอกชนในการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียนรู้ พ.ศ. 2555 เป็นหลัก

ความคาดหวังและบทบาทการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียนรู้

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียนรู้ รัฐมีความคาดหวังให้องค์กรต่าง ๆ นอกเหนือจากภาครัฐและเอกชน เช่น สมาคม มูลนิธิ หรือองค์กรชุมชน มีสิทธิจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นคล่องตัว แบ่งเบาภาระการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มผู้เรียนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา เช่น เด็กขาดแคลนทุนทรัพย์ เด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เด็กที่ไม่สามารถเรียนในระบบโรงเรียนได้อันเนื่องมาจากเหตุผลความจำเป็นต่าง ๆ ซึ่งภาครัฐและเอกชนอาจจัดได้ไม่ถึงและไม่ยืดหยุ่นสนองต่อผู้เรียนที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคล บทบาทหลักของศูนย์การเรียนรู้ ประกอบด้วย การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งเรียนจากสถานที่จริง การเทียบโอนผลการเรียน การวัดและประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย การออกหลักฐานทางการศึกษา และการแสวงหาความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการสนับสนุนศูนย์การเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

หลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียนรู้

กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิขององค์กรชุมชนและองค์กรเอกชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียนรู้ พ.ศ. 2555 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) วางหลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษา สรุปได้ว่า

- 1) องค์กรชุมชนและองค์กรเอกชนมีสิทธิจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในรูปแบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- 2) จัดการศึกษาสำหรับผู้ขาดโอกาสทางการศึกษาที่ไม่สามารถเข้าสู่ระบบโรงเรียนปกติ
- 3) การจัดการศึกษาต้องเป็นไปอย่างคล่องตัว มีความยืดหยุ่น และตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับชุมชนและองค์กร โดยชุมชนและองค์กรเป็นผู้พัฒนาหลักสูตร

- 4) มุ่งเรียนรู้จากสถานที่จริง แหล่งวิทยาการและภูมิปัญญาท้องถิ่น

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้นำเสนอขึ้น สามารถสรุปได้ว่า ศูนย์การเรียนรู้ เป็น สถานศึกษาประเภทหนึ่ง มีอำนาจหน้าที่และวัตถุประสงค์จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนปกติ เป็นองค์กรทางการศึกษาที่มีลักษณะเป็นโครงสร้าง ส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีความแตกต่าง

จากระบบโรงเรียนปกติ คือ ผู้จัดการศึกษามีใช้ภาครัฐและเอกชน แต่จัดการศึกษาโดยองค์กรต่าง ๆ ที่มีเป้าหมายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับความต้องการชุมชนและองค์กร นอกจากนี้ ศูนย์การเรียนรู้ ยังขยายโอกาสการเข้าถึงการศึกษาของกลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลายในสังคม โดยเฉพาะผู้เรียนที่ขาดโอกาสทางการศึกษาซึ่งไม่สามารถเข้าสู่ระบบโรงเรียนปกติ แบ่งเบาภาระการจัดการศึกษาจากภาครัฐและเอกชน ในรูปแบบของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และเกิดจากเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและกฎหมายการศึกษาชาติที่กำหนดให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้บริการการศึกษาอย่างทั่วถึงแก่ทุกกลุ่มประชากร ทุกเพศ ทุกวัย ซึ่งรัฐและเอกชนอาจจัดได้ไม่ทั่วถึง เพื่อให้เห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม ผู้เขียนได้เปรียบเทียบสาระสำคัญความแตกต่างระหว่างโรงเรียนกับศูนย์การเรียนรู้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างโรงเรียนกับศูนย์การเรียนรู้

ประเด็นการเปรียบเทียบ	โรงเรียน	ศูนย์การเรียนรู้
1. สถานะตามกฎหมาย	เป็นสถานศึกษาตามกฎหมาย	เป็นสถานศึกษาตามกฎหมาย
2. หลักสูตร	หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน หรือหลักสูตร ที่ศูนย์การเรียนรู้พัฒนาขึ้นให้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
3. รูปแบบการจัดการศึกษา	การศึกษาในระบบ มีการกำหนด จุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลา การวัดและ ประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการ สำเร็จการศึกษาแน่นอน	การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย มีความยืดหยุ่นด้านจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลา การวัดและประเมินผล
4. ผู้จัดการศึกษา	รัฐบาล โดย กระทรวง กรม องค์กรปกครองท้องถิ่น และภาคเอกชน	องค์กรเอกชนและองค์กรชุมชน เช่น สมาคม มูลนิธิ ชุมชน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นการเปรียบเทียบ	โรงเรียน	ศูนย์การเรียนรู้
5. ผู้สอน/บุคลากรทางการศึกษา	ต้องมีใบประกอบวิชาชีพครู กำหนดคุณสมบัติ คุณลักษณะ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สอนไว้ตายตัว	ได้รับการยกเว้นตามกฎหมาย อาจเป็นผู้เชี่ยวชาญ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น หรือ ผู้มีความสามารถ ในด้านต่าง ๆ
6. กลุ่มเป้าหมาย	ประชากรทุกกลุ่ม ทั้งพร้อมและไม่มีความพร้อม	กลุ่มผู้เรียนที่ขาดโอกาส ทางการศึกษาที่ไม่สามารถ เข้าสู่ระบบโรงเรียนปกติ
7. ลักษณะการจัดการเรียนรู้	มุ่งเรียนในอาคารสถานที่ ที่มีการลงทุนสร้าง เรียนในชั้นเรียนเป็นหลัก	มุ่งเรียนรู้ในสถานที่จริง แหล่งเรียนรู้ หรือเรียนด้วยตนเอง
8. การวัดและประเมินผล	มีการวัดและประเมินผลที่แน่นอน ตายตัว มีความยืดหยุ่นน้อย	วัดและประเมินผลด้วยวิธีการ หลากหลาย ตอบสนองความ แตกต่างระหว่างบุคคล
9. วุฒิการศึกษา	ได้รับวุฒิการศึกษาตามหลักสูตร ที่สำเร็จการศึกษา	ได้รับวุฒิการศึกษาตามหลักสูตร ที่สำเร็จการศึกษาเช่นเดียวกับการ ศึกษาในระบบโรงเรียน

ที่มา : ผู้เขียน

บทบาทศูนย์การเรียนรู้กับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ศูนย์การเรียนรู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมไทย ก่อนจะอธิบายว่าสำคัญอย่างไร ผู้เขียนขอเสนอแนวคิดพื้นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้

ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การศึกษาและการเรียนรู้ไม่ได้สิ้นสุดลงเมื่อบุคคลออกจากระบบการศึกษา แต่การเรียนรู้ของบุคคลเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เมื่อบุคคลเปลี่ยนสภาพเป็นแรงงานก็ต้องศึกษาเรียนรู้ เข้าสู่วัยผู้สูงอายุก็ต้องเรียนรู้ การศึกษาและการเรียนรู้ที่ได้รับในเพียงช่วงเวลาหนึ่งอาจไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวันในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หลายประเทศมีการนำแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตไปกำหนดเป็นหลักการในการจัดการศึกษาของประเทศ จนได้รับการยอมรับ

Citation : เมธชนนท์ ประจวบลาภ. (2566). หลักการบริหารของศูนย์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต. วารสารราชภัฏ

สุรินทรวิชาการ. 1(5) : 97-112; DOI : <https://doi.org/10.14456/jasrru.2023.35>

อย่างกว้างขวางทั่วโลก (สุมาลี สังข์ศรี, 2558 : 1-12) ปัจจุบันแนวความคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้รับความสำคัญจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคการเมือง ในการเลือกตั้งปี 2566 มีการหาเสียงด้วยการนำเสนอนโยบายด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพรรคการเมืองต่าง ๆ ด้วย (เวิร์คพอยต์ทูเดย์, 2566 : ออนไลน์ ; โปสต์ทูเดย์, 2566 : ออนไลน์)

ในส่วนของความหมาย “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” เป็นสิ่งที่บุคคลเรียนรู้ได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการรับความรู้ ทักษะ และทัศนคติ เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตั้งแต่เกิดจนตาย การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีเป้าหมายพัฒนาบุคคลให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ (อรอำไพ บุรานนท์, 2554) ขณะเดียวกัน การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ภาพรวมทั้งหมดของแต่ละบุคคล ตั้งแต่แรกเกิดจนเสียชีวิตผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม (สิรินธร สิ้นจินดาวงศ์ และ ผุสดี กลิ่นเกษร, 2563 : 1-15)

การเรียนรู้ตลอดชีวิตในมุมมองของผู้เล่นที่มีอำนาจหน้าที่จัดการศึกษา อธิบายการเรียนรู้ตลอดชีวิต ไว้ว่า เป็นการจัดระบบกระตุ้น ชี้นำ หรืออำนวยความสะดวกด้วยวิธีการใด ๆ ให้บุคคลสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตามความถนัด เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทุกประเภทได้ในเวลาที่สะดวก และเพิ่มพูนความรู้ให้กว้างขวาง รู้เท่าทันพัฒนาการของโลกอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566, 2566 : 60-72)

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นกระบวนการเรียนรู้ของบุคคลที่ได้รับความรู้ ทักษะ และเจตคติอย่างต่อเนื่องจากกิจกรรมที่ผสมผสานหรือเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัย การเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคลอาจได้รับการสนับสนุน เอื้ออำนวยความสะดวกวิธีการใด ๆ ให้สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาตามความถนัด ความพร้อม ความสนใจ อันจะส่งผลให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข และเท่าทันกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคม

หลักการของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สุมาลี สังข์ศรี (2556 : 38-48) ได้รวบรวมและประมวลหลักการของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักการศึกษาหลาย ๆ ท่าน สรุปหลักการที่สำคัญ ดังนี้

- 1) การเรียนรู้มีความจำเป็นสำหรับบุคคลทุกช่วงวัยของมนุษย์

- 2) บุคคลมีศักยภาพที่จะเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตไม่จำกัดเพียงแค่ว่าเมื่อคุณอยู่ในวัยเรียน
- 3) การเรียนรู้ไม่ได้สิ้นสุดลงเมื่อคุณจบการศึกษาหรือออกจากสถาบันการศึกษา
- 4) การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นภาพรวมของการเรียนรู้ทั้งหมด ครอบคลุมการเรียนรู้ที่เกิดจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
- 5) เน้นความเท่าเทียมกันของโอกาสทางการศึกษา หน่วยงานผู้รับผิดชอบต้องจัดการศึกษาให้บุคคลได้รับการเรียนรู้อย่างทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็กลุ่มเป้าหมายใด
- 6) การเรียนรู้ตลอดชีวิตควรมีความยืดหยุ่นในด้านเนื้อหา วิธีเรียน ระยะเวลาเรียน และสถานที่เรียน
- 7) ผู้จัดการเรียนรู้ต้องให้อิสระแก่ผู้เรียนในการเรียนรู้ ผู้จัดการควรมีความเป็นประชาธิปไตย
- 8) สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมาย
- 9) จัดให้เรียนรู้เรื่องของชีวิตและสภาพปัญหาที่ต้องเผชิญในชีวิตจริง และให้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้ รวมถึงจัดการเรียนรู้ให้บุคคลพึ่งพาตนเองได้
- 10) ชุมชน ซึ่งหมายถึงกลุ่มองค์กร ชุมชน สถาบัน สมาคม มีบทบาทสำคัญ พร้อมทั้งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

ความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมที่นับวันมีความรุนแรง เช่น โครงสร้างประชากรไทยมีการเปลี่ยนผ่านไปสู่อายุสูงอายุ สถานการณ์ภายหลังการแพร่ระบาดของโควิด 19 นำไปสู่การใช้ชีวิตแบบปกติใหม่ของผู้คน (Next Normal) กระทั่งมีการประกาศใช้กฎหมายฉบับใหม่มาบังคับใช้กับประชาชนอย่างมากมาย การเปลี่ยนแปลงปัจจัยสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เหล่านี้ ส่งผลให้มนุษย์ต้องปรับตัวอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้รู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

จะเห็นได้ว่าการเรียนจากระบบการศึกษาเพียงครั้งเดียว เพื่อนำความรู้ไปใช้งานในชีวิตประจำวันทั้งชีวิตอาจไม่เพียงพอที่จะตอบสนองกับความเปลี่ยนแปลง ความรู้มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นภาพรวมของการเรียนรู้ทั้งหมดเกิดขึ้นจากการผสมผสานเชื่อมโยงกิจกรรมการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย จึงมีความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์ทุกกลุ่มของสังคม ตั้งแต่เด็ก วัยเรียน วัยรุ่น วัยทำงาน และผู้สูงอายุ เพื่อเอื้อให้มนุษย์ทุกคนได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะ เจตคติอย่างเท่าทัน ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นรอบตัวมนุษย์ นอกจากนี้ การเรียนรู้ตลอดชีวิต ยังมีความสัมพันธ์กับการ

ลดระดับความเหลื่อมล้ำและความยากจนของสังคมในภาพรวมอีกด้วย (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, ม.ป.ป. : 20-21)

จากแนวคิดพื้นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเทศไทยวางหลักการจัดการศึกษาไว้สามประการ คือ (1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน (2) พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และ (3) ให้สังคมมีส่วนร่วมจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) รวมถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (2560) กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปี ดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต จัดให้เกิดความร่วมมือระหว่างรัฐ เอกชน ท้องถิ่น ในการจัดการศึกษาทุกระดับ การวางหลักการจัดการศึกษาและระบุน้ำที่ของรัฐในรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องไว้เช่นนั้น เพื่อเป็นการวางหลักประกันให้ประชาชนได้รับบริการการศึกษาอย่างทั่วถึงครอบคลุมทุกกลุ่มประชากร ตลอดจนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง แต่ในความเป็นจริงรัฐไม่สามารถจัดการศึกษาให้ทุกกลุ่มประชากรได้อย่างทั่วถึง อันเนื่องมาจากปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะปัจจัยของผู้เรียนที่มีความแตกต่างทางด้านความพร้อมโอกาสและการเข้าถึง เช่น ในระยะเวลาหนึ่งผู้เรียนที่มีความพร้อมเวลาต่อมาอาจไม่พร้อม เข้าไปอยู่ในระบบแรงงาน เข้าสู่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หรือเผชิญโรคติดต่อร้ายแรง ต้องเปลี่ยนสภาพเป็นผู้ขาดโอกาสทางการศึกษา การศึกษาที่ผู้เรียนเคยได้รับในระบบโรงเรียนก็หยุดชะงัก ฉะนั้น ศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งมีสภาพเป็นสถานศึกษาตามกฎหมายและเป็นองค์กรที่อยู่ใกล้ชิดกับกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด จึงมีบทบาทสำคัญในการเข้าไปจัดการศึกษาต่อด้วยวิธีการหลากหลาย สอดคล้องกับความแตกต่างข้อจำกัด หรือสภาพระหว่างบุคคล เพื่อให้บุคคลมีโอกาสเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และแบ่งเบาภาระการจัดการศึกษาของรัฐและเอกชน ให้ครอบคลุมทุกกลุ่มประชากรที่รัฐและเอกชนเข้าไปไม่ถึงกลุ่มเป้าหมาย ถือเป็นส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในอีกมิติหนึ่งนั่นเอง

หลักการบริหารศูนย์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การบริหารเป็นการนำเอาทรัพยากรทางการบริหารมาใช้ในการดำเนินงานร่วมกันของคณะบุคคลอย่างมีระเบียบแบบแผน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถาบัน การบริหารมีลักษณะสำคัญ คือ เป็นการทำงานร่วมกัน นำทรัพยากรมาใช้ปฏิบัติงาน และมีวัตถุประสงค์การปฏิบัติ (วิกิร ต้นเหตุฯ, 2530 : 3) ในระยะเวลาที่ผ่านมาการบริหารศูนย์การเรียนรู้ของผู้อำนวยการ

หรือผู้จัดการศึกษาของศูนย์การเรียน มีการนำแนวคิด หลักการ และทฤษฎีทางการบริหาร การศึกษาที่ใช้กับการศึกษาในระบบโรงเรียนมาประยุกต์กับกิจกรรมการบริหารของศูนย์การเรียน แต่เนื่องจากศูนย์การเรียน เป็นสถานศึกษาที่มีความแตกต่างไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียน ซึ่งมุ่งเน้นการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยแก่ผู้ขาดโอกาสเป็นหลัก และยังมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต การนำหลักการบริหาร การศึกษาที่ใช้กับระบบโรงเรียนไปใช้ในศูนย์การเรียนจึงอาจไม่เหมาะสม ฉะนั้นจึงต้องมีหลักการบริหาร เป็นของตนเอง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สามารถใช้หลักการที่สอดคล้องกับบริบทความเป็น ศูนย์การเรียนและเป้าหมายที่แตกต่างจากระบบโรงเรียนปกติ

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับศูนย์การเรียน และแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ได้กล่าวไปข้างต้น ผวนวกกับประสบการณ์การทำงานในฝ่ายบริหารของศูนย์การเรียน ผู้เขียนจึงขอเสนอหลักการบริหารสถานศึกษาที่เหมาะสมกับศูนย์การเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิต ดังนี้

(1) **หลักผสมผสานระหว่างหลักการบริหารกับหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต** การบริหาร ศูนย์การเรียน นอกจากผู้เกี่ยวข้องจะนำแนวคิด หลักการ และทฤษฎีการบริหารการศึกษา ทั่ว ๆ ไป มาเป็นกรอบแนวทางในการบริหารศูนย์การเรียนแล้ว ผู้บริหารจำเป็นต้องคำนึงถึง การนำหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต มาผสมผสานร่วมกับหลักการบริหารด้วย เนื่องจากเจตนารมณ์ ของศูนย์การเรียนเน้นการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนที่ขาดโอกาสเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การบริหารที่ยึดหลักการบริหารเพียงอย่างเดียว อาจทำให้ผู้บริหารมุ่งเน้นกิจกรรมทางการบริหาร จนละเลยเจตนารมณ์ของศูนย์การเรียนและหลักการจัดการศึกษาของประเทศ

(2) **หลักการมีส่วนร่วม** การบริหารศูนย์การเรียนต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วม 3 ฝ่าย ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในศูนย์การเรียน เพื่อให้ผู้บริหารทราบความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียน อันเป็นประโยชน์ต่อการนำข้อมูลที่ได้รับไปกำหนดเป็นนโยบายหรือแผนการปฏิบัติงานที่ตอบสนอง ความต้องการของผู้เรียนในศูนย์การเรียนอย่างต่อเนื่อง 2) การมีส่วนร่วมของบุคลากรภายใน ศูนย์การเรียน บุคลากรถือเป็นหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนให้ตอบสนอง กับวัตถุประสงค์การจัดตั้งและสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของบุคลากร จะทำให้การบริหารมีประสิทธิภาพ เพราะเกิดการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผลประโยชน์ และ 3) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้เรียน ในศูนย์การเรียนให้ประสบความสำเร็จนั้น ศูนย์การเรียนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจาก

องค์กร ภาคี เครือข่ายต่าง ๆ ในพื้นที่และชุมชน เนื่องจากในพื้นที่และชุมชนมีทรัพยากรสำคัญหลายอย่างที่จะเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้โดยที่ศูนย์การเรียนรู้ไม่ต้องสิ้นเปลืองทรัพยากร เช่น ประชาชน ชาวบ้าน พิพิธภัณฑสถานชุมชน วัด มัสยิด โบสถ์ อุทยานการเรียนรู้ หรือแหล่งวิทยากรชุมชน เป็นต้น

(3) **หลักความยืดหยุ่น** ผู้เรียนที่เข้ามาสู่ศูนย์การเรียนรู้ ส่วนใหญ่เป็นผู้ขาดโอกาสทางการศึกษาหรือหลุดออกจากโรงเรียนด้วยข้อจำกัดต่าง ๆ และมีความต้องการการเรียนรู้ที่แตกต่างหลากหลาย ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้จึงจำเป็นต้องวางแผน กำหนดเป้าหมาย จัดโครงสร้าง หรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการปฏิบัติงานให้มีความยืดหยุ่นกับผู้เรียนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งจะส่งผลดีให้ผู้เรียนมีอัตราคงอยู่ในการเข้ารับบริการทางการศึกษาจนสำเร็จการศึกษา

(4) **หลักความเสมอภาค** ผู้รับบริการของศูนย์การเรียนรู้มีความแตกต่างระหว่างบุคคล ตั้งแต่ผู้เรียนที่ออกจากระบบโรงเรียน ผู้เรียนที่อยู่ในความดูแลของกระบวนการยุติธรรมอาญา ผู้เรียนที่ต้องประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเอง หรือ ผู้ที่ถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจ ผู้บริหารจะกำหนดนโยบาย วางแผนการดำเนินงาน การตัดสินใจ หรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีลักษณะเลือกปฏิบัติ ด้วยเหตุของความแตกต่างทางเพศ อายุ หรือคุณลักษณะต่าง ๆ จะกระทำไม่ได้อย่างเด็ดขาด ผู้บริหารควรดำเนินการอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมทุกคน เพื่อให้ผู้รับบริการได้รับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต

บทสรุป (Conclusion)

การจัดการศึกษาในประเทศไทยไม่ได้มีเพียงแต่ภาครัฐและภาคเอกชนที่ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการศึกษาเพียงอย่างเดียว ในสังคมไทยยังมีองค์กรอื่น ๆ ได้แก่ องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และ สถาบันทางสังคม จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ร่วมกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนด้วย ศูนย์การเรียนรู้เหล่านี้มีสถานภาพเป็นสถานศึกษาตามกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ มีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ เปิดรับผู้เรียนซึ่งเป็นผู้ขาดโอกาสทางการศึกษาหรือไม่สามารถเข้าสู่ระบบการศึกษาตามปกติ ให้เข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมรับผิดชอบจัดการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมายที่ภาครัฐและเอกชนเข้าไม่ถึง เป็นการเพิ่มบริการสาธารณะและพื้นที่แห่งการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งเป็นหลักการจัดการศึกษาของประเทศ อย่างไรก็ตามการจะดำเนินกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ให้บรรลุเจตนารมณ์ สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาของประเทศ

และให้บริการการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับกลุ่มเป้าหมายได้นั้น ย่อมต้องอาศัยหลักการบริหารที่ดีเพื่อนำองค์กรไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ ผู้เขียนนำเสนอไว้ 4 ประการ ประกอบด้วย (1) หลักผสมผสานระหว่างหลักการบริหารกับหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต (2) หลักการมีส่วนร่วม (3) หลักความยืดหยุ่น และ (4) หลักความเสมอภาค โดยองค์กรต่าง ๆ ที่ได้รับอนุญาตให้จัดการศึกษาในศูนย์การเรียนรู้ สามารถนำหลักการดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของศูนย์การเรียนรู้ตนเองได้

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563ก). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.moe.go.th/พรบ-การศึกษาแห่งชาติ-พ-ศ-2542/>. สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2566.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563ข). **พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.moe.go.th/พรบ-ระเบียบบริหารราชการ/>. สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2566.

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน. (2549). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน.

จินตนา สุจจาพันธ์. (2554). **การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์. ชาตรี เกิดธรรม. (ม.ป.ป.). **เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://edu.vru.ac.th/sct/cheet%20download/2.pdf>. สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2566.

พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566. (2566, มีนาคม 19). **ราชกิจจานุเบกษา, 140(20ก)**.

โพสต์ทูเดย์. (2566). **ชลน่าน เสนอโยบายการศึกษาเพื่อไทย มีรายได้ เรียนรู้ได้ตลอดชีวิต**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.posttoday.com/politics/689922>. สืบค้น 1 กุมภาพันธ์ 2566.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช. 2560. (2560, เมษายน 6). **ราชกิจจานุเบกษา, 134(40ก)**.

วิกร ตันทวาทโตม. (2530). **การบริหารงานการศึกษาผู้ใหญ่**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Citation : เมธชนนท์ ประจวบลาภ. (2566). หลักการบริหารของศูนย์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต. วารสารราชภัฏ

สุรินทร์วิชาการ. 1(5) : 97-112; DOI : <https://doi.org/10.14456/jasru.2023.35>

- เวิร์คพอยต์ทูเดย์. (2566). ก้าวไกลเปิดนโยบาย “การศึกษาไทย ไทยก้าวหน้า” ชูเรียนฟรีจริง- ออกแบบหลักสูตรใหม่ใน 1 ปี. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://workpointtoday.com/politic-move-forward-party/>. สืบค้น 1 กุมภาพันธ์ 2566.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). **คู่มือการจัดการศึกษาว่าด้วยสิทธิองค์กร ชุมชนและองค์กรเอกชน ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียนรู้**. เชียงใหม่ : ร่วมเจริญปรีณ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). **รวมกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรอื่นนอกจากรัฐ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (ม.ป.ป.). **รายงาน การศึกษาการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อรองรับการพลิกโฉมฉับพลันและ วิฤตการณ์โลก**. กรุงเทพฯ : สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม.
- สิรินธร สิ้นจินดาวงศ์ และมุสตี กลิ่นเกสร. (2563). การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ. **การประชุมวิชาการ และเผยแพร่ผลงานวิจัยคัดสรร สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ระดับชาติ หัวข้อ การศึกษายุค “Digital Disruption in Education”**. 1-2 กุมภาพันธ์ 2563. หน้า 1-15. นครราชสีมา : สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2556). **การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประเทศไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2558). **การพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อรอำไพ บุรานนท์. (2554). **แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามความต้องการของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการผู้สูงอายุดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร**. ปรินญาณีพนธ์ระดับมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

